

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.14046938>

Accepted: 01.09.2024

Meslek Lisesi Öğrencilerinin Grafik Atölye Dersi Kapsamında Ajans Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma

A Research on Agency Experiences of Vocational High School Students within the Scope of Graphics Workshop Course

Yusuf Kenan KORKMAZ

Ordu Üniversitesi

yknnkrmz@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1562-2980>

Adem YÜCEL

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

admycl@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5038-882X>

Özet

Bu araştırmada meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin ajans deneyimlerini gözlemlemek; sistemin sorunlu yönlerini, başarılarını ortaya çıkarmak ve öneriler sunmak amaçlanmıştır. Grafik bölümü öğrencilerinin mesleki gelişimi, staj imkânları, alan uygulama pratiği, sektöre nitelikli eleman yetiştirmedeki rolü bu araştırmanın konularını oluşturmaktadır.

Araştırma Ordu ili, Altınordu ilçesindeki Boztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Grafik Bölümünden 2017-2018 eğitim öğretim yılında kurulan ajans deneyimi olarak mezun olmuş 10 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma nitel yaklaşıma göre durum çalışması olarak desenlenmiştir. Öğrencilerin ajans deneyimleri, uzmanlar tarafından hazırlanmış, yönlendirici olmayan sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile elde edilmiştir. Öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri cevapların analizinde içerik analizi tekniği kullanılarak kodlar, kategoriler, temalar oluşturulmuş ve frekans değerleriyle tablo haline getirilmiştir.

Araştırma kapsamında araştırmacı, okul ajans kurulumunu sağlamış ve öğrencilerin gelişimini mezun oldukları ana kadar gözlemiştir. Grafik bölüm öğrencilerinin ajans disiplini altında çalıştıkları atölye ile donanımlı bir yapıya kavuşmaları hedeflenmiştir. Öğrencilerin çalışma kültürünün özelliklerini kazanma, sorunlarla baş edebilme becerisi, pratik ve hızlı olma, çalışma arkadaşlarıyla uyum içinde hareket edebilme gibi birçok özellik kazandıkları gözlemlenmiştir. Araştırmada okul ajans çalışmaları ile öğrencilerin motivasyon, öğretim, istek ve hazır bulunuşluk kavram düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ajans deneyimleri ile kazanmış oldukları bilgi ve birikimle sektörün ihtiyaçlarına olumlu cevap verebilecekleri düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kız Meslek Liseleri, Ajans Deneyimleri, Grafik Bölümü, İşletme Becerileri, Mesleki ve Teknik Eğitim

Abstract

In this research, observing the agency experiences of the students of the graphic department of vocational high schools; it is aimed to reveal the problematic aspects and successes of the system and to offer suggestions. Professional development of the students of the graphics department, internship opportunities, field application practice, their role in raising qualified personnel for the sector are the topics of this study.

Research 10 students who graduated from the Graphic Department of Boztepe Vocational and Technical Anatolian High School in Altınordu district in Ordu province by taking the experience of the agency established in the 2017-2018 academic year constituted the study group of the study. The research was designed as a case study according to the qualitative approach. The agency experiences of the students were obtained through a semi-structured interview form consisting of non-directive questions prepared by experts. In the analysis of the students' answers to the interview questions, using the content analysis technique, codes, categories, themes were created and tabulated with frequency values.

Within the scope of the research, the researcher established a school agency and observed the development of the students until they graduated. It is aimed for the students of the graphic department to have a well-equipped structure with the workshop where they work under agency discipline. It has been observed that students gain many features such as gaining the characteristics of the work culture, the ability to cope with problems, being practical and fast, and being able to act in harmony with their colleagues. In the research, it was revealed that students' levels of motivation, teaching, willingness and readiness were high with school agency work. It is thought that students will be able to respond positively to the needs of the sector with the knowledge and experience they have gained through their agency experience.

Keywords: Turkish Contracting Firms, Multicultural Organizations, Management Practices, Cultural Adaptation, Qualitative Analysis.

1. GİRİŞ

Hızla değişen iş yerlerinin nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak için okullar etkili eğitim verme yöntem arayışını yoğunlaştırmaktadır. Bilgi beceri ve donanımların modernizasyonu ve kullanımını etkili hale getirme çabaları, eğitimde yeni stratejiler geliştirmeyi ön plana çıkarmaktadır. Gelişen endüstriyel ülkeler, mesleki eğitim ve öğretim sağlayan teknolojileri, gençlere bilgi beceri ve donanımların kazanılmasını farklı yöntemlerle sağlamaktadır. Yirminci yüzyılın başında birçok Amerikalı eğitimde “çocuk sorunu” dedikleri şey; erkekler okulda kızlar kadar başarılı değil, notları daha sık tekrarlıyor, daha düşük not alıyorlar, daha asiler ve sürüler halinde okulu bırakıyorlar, şeklindeydi. “Çocuk sorunu” terimi eğitimciler tarafından 1900’lerde icat edildi. O zamanlar tercih edilen çözüm, bu öğrenciler için yeni bir eğitim türü yaratmak ve erkek çocukların ilgi ve yetenekleriyle meşgul olmalarını sağlamaktı. Böylece mesleki eğitim okulu daha

fazla hale getirmenin bir yolu olarak lanse edildi. Disiplinli ve profesyonel bir okul arayan endüstri sektöründeki sanayiciler, iş adamları ve kurumsal liderler sosyal reformlar oluşturmak için bir araya geldiler. Gençlerin mesleki kaderlerini iyileştirmek, sanayileşmenin ve kentleşmenin zararlı etkilerini hafifletecek, tarımsal ve endüstriyel üretkenliği sağlayacak yöntemleri belirlemeye çalıştılar. Mesleki eğitim okullarının genç işçiler üreten fabrikalar olacağı, üretim ve endüstriyel çıkarlar okullar üzerindeki hâkimiyeti büyük sorun teşkil edeceğinden, kapsamlı lise eğitiminde ayrı bir müfredatla kontrol edilmesine karar verildi (Powers, 2012).

Mesleki ve teknik eğitim dünyanın birçok yerinde, ekonomi politikalarında önemli bir yere sahip eğitim modelidir. Yirmi beş yılda bir, iş dünyasındaki dönüşüm, sadece değişen ekonomilerin ve sosyal yaşamın temellerini değil aynı zamanda insanların ihtiyaç duydukları donanımlarını da etkilemektedir. Tarımdan endüstriyel döneme geçişte işin doğası ve yapısındaki değişiklikler; ticaret, iletişim, ekonomik ve sosyal yaşamda sürekli hızlı değişim, nüfusların sağlık ve sosyal koşullarını etkileyip değiştirmektedir. Dünyada kaçınılmaz olarak gelişen teknolojinin hâkim olduğu bir bilgi çağı işin doğasını derinden etkilemektedir. Becerileri öğrenme, bilgiyi işleme yeteneği uyum sağlama kapasitesi hızla değişmekte, kişisel, kurumsal ve ulusal hayatta kalma ve refahı belirleyici faktörler haline gelmektedir. Beceri gerektiren herhangi bir işte teknoloji karşısında beceriler giderek azalmaktadır. Çiftçi, gemi yapımcısı, sağlık çalışanı, çevre mühendisi, tesisatçı, yönetici, muhasebeci vb. mesleklerin hayat boyu öğrenme zorunluluklarının üstesinden gelme stratejileri geliştirmeleri gerekmektedir (Moran & Louse, 2004).

Mesleki ve teknik eğitim, ekonominin ihtiyacı olan, iş için bilgi, beceri, yetkinliklerin kazanılması ve gerekli nitelikte insan yetiştirme görevini üstlenmektedir. Endüstriyel sanayi, işgücü, piyasa verilerinin takip edilmesi ve bu yönde güncellenmiş uygun eğitimin bireye kazandırılması oldukça önemlidir. Mesleki eğitimin, nitelikli eleman yetiştirmenin yanı sıra, engelli bireylere, düşük ekonomik gelir gruplarının istihdamına ve cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasına yönelik işlevleri de olmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim okulları, gelişen ve değişen sektörlere uyumlu, kendini sürekli güncelleyen bir müfredata sahip olmalıdır. Meslek lisesi öğretmenleri, işletmelerle eğitim bağlarını çok güçlü tutmalı, çağın gereklerini atölye ortamlarına ve öğrencilerine yansıtmalıdır. Mezun öğrencilerin işgücü piyasasında yer almaları, istihdam edilmeleri, okullarda aldıkları nitelikli eğitim ile işletmelerin uyumlu olması sağlanabilir. Ülkemizde öğrencilerin mesleki eğitime doğru yönlendirilmemesi, ailelerin bilinçsiz yaklaşımları, toplumun olumsuz bakışı, sosyal bir reformun gerçekleştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu, mesleki eğitimin önemini ve uygulama yeniliklerini yansıtmakta, okul sanayi iş birliği protokollerini artırmaktadır. Böylece mezun öğrencilerin, sektörün ihtiyacına uygun gelişim ve donanıma sahip olmaları hedeflenmektedir.

Kız meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin ajans deneyimleri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışma ile kız meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin okul ajans eğitimi ve uygulama deneyimlerinin sektöre yansımaları araştırılacaktır. Bu çalışmanın amacı, kız meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin alan tercihi ile başlayan sürecini, iş yerinde öğrenme prensibine dayalı, ajans eğitim becerilerini üst seviyeye taşımak ve sektöre uyumlu nitelikli eleman yetiştirilmesine katkı sağlamaktır. Kız meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin okulda aldıkları ajans deneyimleri, öğrencileri ilgili işletmelere iyi yetişmiş nitelikli eleman olarak hazırlayacaktır. Aynı zamanda okul ile öğrenciler bağlarını kuvvetlendirecek, öğrencilere ve okula kazanç sağlayacak, okullara güncel yeni donanımlar kazandıracaktır. Ajansın, kız öğrencilerin iş hayatına katılımlarını artıracığı ve kendi ayakları üzerinde durabilen güçlü bireyler olabilmelerine imkân

sağlayacağı düşünülmektedir. Eğitim, bireylerin bilgi, beceri, değerler ve tutumlarını geliştirmeyi amaçlayan süreçtir. Temel olarak öğretme ve öğrenme faaliyetlerini içeren eğitim, bireylerin yeteneklerini keşfetmelerine, potansiyellerini geliştirmelerine ve toplum içinde daha etkin bir şekilde yer almalarına olanak tanır. Eğitim, bireylerin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan daha iyi bir konuma gelmelerini sağlayarak hem kişisel hem de toplumsal kalkınmaya katkıda bulunur. Eğitim, insanların yaşamlarında önemli bir role sahip olan süreçlerden biridir. Eğitim, bireylerin yeteneklerini geliştirmelerine, bilgi ve becerilerini artırmalarına yardımcı olur. Eğitim kurumları ise eğitim sürecinin gerçekleştirildiği yerlerdir. Bu makalede, eğitim ve eğitim kurumlarının işlevleri üzerine derinlemesine bir inceleme yapılacaktır. Eğitim, sadece akademik bilgilerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda karakter gelişimi, sosyal beceriler ve problem çözme yetenekleri gibi konularda da bireyleri destekler. Eğitim süreci, okulda aldığımız derslerden, mesleki eğitim kurslarına kadar farklı alanlarda gerçekleşebilir. Ancak eğitim sadece resmi kurumlarla sınırlı değildir, aynı zamanda hayat boyu devam eden bir süreçtir. Eğitim, bireyleri düşünmeye teşvik eder, analitik düşünme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Aynı zamanda iletişim becerilerini artırarak bireylerin kendilerini daha iyi ifade etmelerine olanak tanır. Eğitim, bilginin ve teknolojinin hızla değiştiği bir dünyada bireylere uyum sağlamalarını sağlar ve sürekli olarak kendilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Sonuç olarak, eğitim bireyleri hayata hazırlayan ve toplumda daha etkin bir şekilde yer almalarını sağlayan önemli bir süreçtir. Eğitim sayesinde bireyler, bilgi ve becerilerini geliştirerek kendilerini ve toplumu daha iyi bir noktaya taşıyabilirler. Bu nedenle eğitim, bireylerin ve toplumun gelişiminde önemli bir role sahiptir.

Eğitimin ve Eğitimin İşlevleri

Eğitim insanlığın varoluşundan bu yana devam eden bir süreçtir. Eğitimin bir bilim dalı olarak gelişmesinde düşünür ve bilim adamlarının çalışmaları etkili olmuştur. Rönesans'la birlikte bilim ve sanat alanındaki gelişmelere Türk ve İslam uygarlığının eserleri de önemli katkı sağlamıştır. Eğitimin gelişmesinde Türk bilginlerinin düşünce ve görüşleri de dikkate alınmalıdır (Güven, 2010).

Eğitim, aslında başkalarının etkisiyle insanın kendi davranışında değişimler oluşturması demektir (Başaran, 1989). Fidan'a göre eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. En geniş anlamı ile eğitim, bu yetiştirme yetiştirilme sürecini kapsayan bir kavramdır (Toprakçı, 2002). Eğitim bireyi belli amaçlara göre yetiştirmekte ve bu süreç sonunda bireyin kişiliği değiştirmektedir. Toplumun ölçülerine uygun bilgi, beceri ve değerler kazanma bu değişimin bir parçasıdır. Bu süreçte kişi yetenek, tutum ve davranış biçimlerini sürekli geliştirmektedir. Eğitim, belirli kurallara göre insanın davranışlarında hedeflediği kazanımları elde etme ve geliştirme süreçleridir. Eğitim bireyin, yetenek, beceri, bilgi tutum ve davranışlarını, belli bir amaca göre her mekânda ve yaşam boyu kullanma geliştirme süreç ve işlevidir (Özkale, 1999). Eğitim, bireylerin hayatları boyunca sürekli gelişme ve öğrenme süreci olan önemli bir kavramdır. Eğitim, bireylerin bilgi, beceri ve değerleri öğrenerek geliştirmesini sağlar ve toplumların daha ileriye gitmesinde önemli bir rol oynar. Peki, eğitimin işlevleri nelerdir ve bu işlevler nasıl gerçekleşir? İşte eğitimin önemli işlevleri: Bilgi Edinme: Eğitim, bireyleri çeşitli konularda bilgi sahibi yapar. Okullar, üniversiteler ve diğer eğitim kurumları aracılığıyla bireyler, dünyayı anlamak ve öğrenmek için gerekli olan bilgileri edinirler. Bu sayede bireyler, mesleklerinde başarılı olabilir ve topluma katkı sağlayabilirler. Beceri Kazanma: Eğitim, bireylerin çeşitli becerileri kazanmalarını sağlar. Matematik, fen bilimleri, sanat, spor gibi alanlarda becerilerini geliştirmeleri için fırsat sunar. Aynı zamanda iletişim, karar verme, problem çözme gibi genel becerileri de kazanmalarına yardımcı olur. Değerlerin Kazandırılması: Eğitim, bireylerin toplumda kabul edilen değerleri ve normları öğrenmelerini sağlar. Empati, saygı, dürüstlük gibi değerlerin kazandırılmasında önemli bir rol

oyunlar. Bu sayede bireyler, toplumda uyumlu ve sorumluluk sahibi birer vatandaş olabilirler. Toplumsal Değişime Katkı Sağlama: Eğitim, toplumları ileriye götüren bir güçtür. Eğitimli bireyler, toplumsal sorunlara çözüm bulabilir, yenilikçi fikirler üretebilir ve toplumsal değişimde liderlik yapabilirler. Kişisel Gelişime Destek Olma: Eğitim, bireylerin kişisel gelişimine katkıda bulunur. Öz güvenlerini artırır, öz saygılarını güçlendirir ve kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlar. Aynı zamanda hayallerini gerçeğe dönüştürmeleri için gerekli motivasyonu ve bilgiyi sağlar. Eğitimin temel işlevleri arasında bireylerin bilgi, beceri ve değerleri öğrenmeleri ve geliştirmeleri bulunmaktadır. Eğitim, bireylere hayatları boyunca öğrenme alışkanlığı kazandırmak, problem çözme yeteneklerini artırmak ve toplumsal değerlere saygı duymalarını sağlamak gibi birçok farklı işlevi yerine getirir. Ayrıca eğitim, bireylerin sosyal ve duygusal açıdan gelişmelerine yardımcı olur ve onları topluma entegre eder. Eğitimin işlevleri karmaşıktır ve zaman içinde değişebilir. Günümüzde eğitim, sadece bilgi ve becerilerin öğrenildiği bir süreç olarak değil, aynı zamanda bireylerin kişisel ve sosyal gelişimine de katkıda bulunan bir süreç olarak da görülmektedir. Eğitim, bireylerin kendi potansiyellerini keşfetmelerine, öz güvenlerini artırmalarına ve hayatları boyunca öğrenmeyi sürdürmelerine olanak tanır.

Sonuç olarak, eğitim sadece bilgi edinme değil, aynı zamanda bireylerin beceri kazanması, değerlerini geliştirmesi, toplumsal değişime katkı sağlama ve kişisel gelişimlerine destek olması gibi önemli işlevleri olan bir süreçtir. Eğitim, bireyleri hayata hazırlayan ve toplumların ilerlemesine yardımcı olan bir araçtır. Bu nedenle, eğitimin önemi ve işlevleri her zaman üzerinde durulması gereken konulardır

Eğitim Kurumlarının İşlevleri

Eğitim kurumlarının en temel işlevleri, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirerek onları geleceğe hazırlamak ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli bireyler yetiştirmektir. Eğitim kurumlarının işlevleri oldukça geniş ve çeşitlidir ve bu makalede bu işlevlerden bazıları üzerinde durulacaktır. Bilgi ve Yetenek Geliştirmek: Eğitim kurumlarının en temel işlevi, bireylerin bilgi ve yeteneklerini geliştirmektir. Okullar, üniversiteler ve diğer eğitim kurumları, öğrencilere çeşitli dersler ve aktiviteler aracılığıyla farklı alanlarda bilgi ve beceriler kazanmalarını sağlar. Bu sayede bireyler, kendilerini geliştirerek kariyerlerinde daha başarılı ve mutlu olabilecekleri bir yol çizerler. Toplumsal Değerleri Kazandırmak: Eğitim kurumları, bireylere sadece akademik bilgi ve beceriler kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal değerleri de öğretir. Eğitim kurumları, öğrencilere paylaşma, sevgi, saygı ve adil olma gibi değerleri kazandırmak için çeşitli aktiviteler düzenler ve dersler verir. Bireylerin Yeteneklerini Keşfetmelerine Yardımcı Olmak: Her bireyin farklı yetenekleri ve ilgi alanları vardır. Eğitim kurumları, öğrencilere kendilerini keşfetmeleri ve en iyi yeteneklerini geliştirmeleri için fırsatlar sunar. Müzik, spor, sanat ve diğer alanlarda çeşitli aktiviteler düzenleyerek öğrencilerin farklı yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olur. Toplumsal Sorumluluğu Öğretmek: Eğitim kurumları, bireylere toplumsal sorumluluk bilinci kazandırmak için çeşitli etkinlikler düzenler. Öğrencilere insan hakları, çevre koruma, toplumsal adalet gibi konular hakkında bilgi vererek onların daha bilinçli ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarını sağlar. Eğitim kurumları, eğitim sürecinin gerçekleştirildiği yerlerdir ve bu süreci yönetirler. Eğitim kurumlarının temel işlevleri arasında eğitimin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve sürekli olarak geliştirilmesi bulunmaktadır. Eğitim kurumları, bireylerin bilgi ve becerilerini artırmalarına yardımcı olurken aynı zamanda onların sosyal ve duygusal gelişimine de destek olurlar. Eğitim kurumları, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çeşitli dersler ve programlar sunarlar. Ayrıca öğrencilerin akademik ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurlar ve onları topluma hazırlarlar.

Eğitim kurumları, aynı zamanda öğrencilerin potansiyellerini keşfetmelerine ve kendi ilgi alanlarına yönlendirilmelerine de katkıda bulunurlar. Eğitim kurumları, öğrencilerin sadece akademik bilgi ve becerilerini değil, aynı zamanda karakter gelişimlerini de desteklerler. Eğitim kurumları, öğrencilere dürüstlük, sorumluluk, iş birliği ve empati gibi değerleri öğretirken aynı zamanda onların liderlik ve sosyal adalet duygularını da desteklerler.

Sonuç olarak, eğitim kurumlarının işlevleri oldukça geniş ve önemlidir. Bu kurumlar, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirerek onları geleceğe hazırlar, toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli bireyler yetiştirir ve toplumsal değerleri kazandırır. Eğitimin bireylerin yaşamlarında ve toplumun gelişiminde oynadığı role önem vermek, eğitim kurumlarının işlevlerini daha iyi anlamamıza ve öğrencilerin daha iyi bir geleceği hedeflemesine yardımcı olacaktır.

Türk Eğitim Sistemi

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre Türk eğitim sistemi şekillenmiştir. Eğitim sistemi örgün ve yaygın olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmaktadır. Türk eğitim sistemi zorunlu üç kademededen oluşmaktadır. Eğitim sistemimiz 4+4+4 şeklinde toplam 12 yıllık zorunlu eğitim olarak üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe ilkokul (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olmak üzere düzenlenmiştir.

Örgün eğitim; belli amaçlar çerçevesinde hazırlanmış programlar ile planlı ve düzenli bir şekilde yaş ve seviyelerine uygun verilen eğitimidir. Örgün eğitim ile okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları yer almaktadır (Meb, 2020).

Yaygın eğitim; örgün eğitim ile beraber yürütülmenin yanında harici olarak yapılmaktadır. Bunlar ortaöğretim kurumlarında açılan kurslar, halk eğitimi, çıraklık eğitimi, uzaktan eğitim ve işletmelerde gerçekleştirilen teorik ve/veya uygulamalı kurslar veya hizmet içi eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir (Türk, 2015).

Mesleki ve Teknik Eğitim

Mesleki eğitim, ekonominin en küçük düzeyde dahi gelişmesine temel olan, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini ifade etmektedir. Yeni gelişen teknoloji ve farklı iş alanları nitelikli insan gücü ihtiyacını da değiştirmektedir. Eğitimin görevlerinden biri de insan gücü yetiştirilmesi olarak nitelendirilmiştir. Öğrencilerin ilgi ve becerilerine göre yetiştirilmesi eğitim sisteminin hedefleri içerisinde yer almaktadır. Öğrencileri meslek dünyasına hazırlarken istedik yönde bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır (Arslanoğlu, 2012). Endüstriyel sektörde gerekli olan nitelikli elemanları alanla ilgili, gerekli bilgi ve beceri kazandırmayı hedefleyen eğitim türüdür. Nitelikli eleman yetiştirme işlevini üstlenmiş kurumlar, mesleki ve teknik eğitim kurumlarıdır. Mesleki eğitim ülkemizde uzun bir geçmişe sahiptir. 19. Yüzyıla kadar meslek eğitimi daha çok usta-çırak ilişkisi çerçevesinde yürütülmüştür. Ancak günümüzde meslek eğitiminin böyle yürütülmesi mümkün değildir. Gün geçtikçe değişik iş alanları açılmakta ve bu alanlara farklı yetenek ve kapasitede elemana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alanlara eleman yetiştirme işlevinin günün koşullarına uygun olarak yapılması gerekmektedir. Meslek okulları bu amacı gerçekleştirmek için kurulmuşlardır. Ülkemizde hem ara hem nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Meslek liseleri ve benzeri okullar, daha çok ara insan gücü ihtiyacını karşılamak için kurulmuşlardır. Bu kurumlardan mezun olan kişiler alanlarında hizmet ederler. Sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirme işini ise

yükseköğretim kurumları üstlenmişlerdir. Mesleki ve teknik eğitim, ülkemizde en çok üzerinde durulan ancak fazla bir şey yapılamayan alanlardan birisidir. Kalkınma planlarında ve Milli Eğitim Şuralarında gündeme getirilen mesleki eğitim konuları hep metinlerde kalmış bir türlü uygulamaya konulamamıştır. Birçok nedeni bulunmakla birlikte, bu eğitim pahalı olup, yatırımı gerektirmektedir. Memleketimizde buna istihdam sorunu da eklendiğinde mesleki ve teknik eğitim bir çıkmazın içine girmektedir. Meslek okullarından mezun olan kişilerin iş bulamamaları ve bu kişilerin yükseköğretime girişte birtakım zorluklarla karşılaşmaları, bireyleri bu tür okulları tercih etmekten alıkoymaktadır. Bütün bunlara rağmen ülkenin kalkınmasını temin edecek kaliteli insan gücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarının önemini gözden kaçırmamak gerekir. Bu konuda birtakım düzenlemeler yapılmak suretiyle, yetenekli öğrencilerin meslek okullarına yönelmeleri sağlanmalıdır. Türk eğitim sistemi, ülkemizin en önemli yapı taşlarından biridir ve sürekli gelişim ve iyileştirme çalışmalarıyla daha iyi bir geleceğe yönlendirilmektedir. Türkiye'de eğitim sistemi, resmi olarak devlet tarafından yönetilmekte olup Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Türk eğitim sistemi, zorunlu eğitim sürecini içermekte olup ilkokuldan başlayarak liseye kadar devam etmektedir. Anaokulu eğitimi isteğe bağlı olmakla beraber son yıllarda yaygınlaşmış ve desteklenen bir eğitim seçeneği haline gelmiştir. Eğitim sistemi, genel eğitim ve mesleki eğitim olmak üzere iki ana kola ayrılmaktadır. Genel eğitim kolu, öğrencilere temel akademik eğitimi sağlamak için tasarlanmış olup ilkokul, ortaokul ve lise olarak sıralanmaktadır. Bu süreçte öğrenciler, Türkçe, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler, yabancı dil gibi derslerle birlikte kültürel ve sanatsal aktivitelere katılarak gelişimlerini desteklemektedir. Mesleki eğitim kolu ise, öğrencilere belirli bir meslek alanında uzmanlaşma ve beceriler kazanma fırsatı sunmak amacıyla tasarlanmıştır. Mesleki eğitim, çeşitli meslek liseleri ve meslek yüksekokulları aracılığıyla sunulmaktadır ve öğrencilere hem teorik hem de pratik eğitim imkanı sağlamaktadır. Türk eğitim sistemi, son yıllarda yapılan reformlar ve yeniliklerle sürekli olarak güncellenmekte ve iyileştirilmektedir. Öğrencilerin akademik başarısının yanı sıra sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen bir eğitim modeli benimsenmekte ve öğrencilere farklı öğrenme ve değerlendirme yöntemleriyle destek verilmektedir. Ancak Türk eğitim sistemi üzerinde hala bazı eleştiriler bulunmakta ve iyileştirilmesi gereken alanlar olduğu kabul edilmektedir. Özellikle eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, öğretmenlerin nitelikli ve sürekli eğitimi, ders müfredatının güncellenmesi ve teknolojinin eğitim sürecine entegrasyonu gibi konularda çalışmaların devam etmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, Türk eğitim sistemi ülkemizin geleceğine yön veren en önemli unsurlardan biridir ve sürekli gelişim ve iyileştirme çalışmalarıyla daha verimli ve etkili bir eğitim modeli oluşturulmaktadır. Bu süreçte tüm paydaşların iş birliği ve destekleri ile Türk eğitim sistemi daha da ileriye taşınabilir ve öğrencilerimize daha iyi bir eğitim imkanı sunabilir.

Dünyada Eğitim Sistemleri

Eğitim, her toplum için önemli bir konudur. Eğitim, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmek ve toplumdaki genel refahı artırmak için kullanılan bir araçtır. Her ülkenin eğitim sistemleri farklı olabilir ve bu sistemler genellikle ülkenin kültürel, siyasi ve ekonomik yapısına göre şekillenir. Eğitim sistemleri genellikle üç ana bileşeni içerir: ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim. İlköğretim genellikle ilkokul ve ortaokulu içerir ve temel okur-yazarlık ve matematik becerileri gibi temel konuları kapsar. Ortaöğretim ise genellikle lise seviyesine denk gelir ve gençleri üniversiteye hazırlamayı amaçlar. Yükseköğretim ise genellikle üniversitelerde sunulan lisans, yüksek lisans ve doktora programlarını içerir. Eğitim sistemlerinin kalitesi ve etkinliği, bir ülkenin ekonomik ve sosyal gelişiminde önemli bir rol oynar. Kaliteli bir eğitim

sistemi, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine, iş gücünün niteliğini artırmalarına ve yenilikçi düşüncelerine olanak tanır. Ayrıca, eğitim sistemi, sosyal eşitsizlikleri azaltabilir ve toplumda daha demokratik bir yapı oluşturabilir. Ancak, dünya genelinde eğitim sistemlerinin çeşitliliği ve farklılığı nedeniyle bazı ülkelerde eğitimin kalitesi ve erişimi konusunda ciddi sorunlar vardır. Bazı ülkelerde eğitim sistemi yeterince kaynaklanmamış veya politik müdahalelere maruz kalmış olabilir. Bu durum, çocukların eğitim haklarına zarar verebilir ve toplumda eşitsizlikleri derinleştirebilir. Eğitim sistemlerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için, ülkelerin eğitim politikalarını sürekli olarak gözden geçirmeleri ve uygun reformları uygulamaları gerekmektedir. Özellikle, öğretmenlerin eğitimi ve desteklenmesi, müfredatların güncellenmesi ve teknoloji kullanımının artırılması gibi konular üzerinde çalışılmalıdır. Ayrıca, eğitimin daha geniş bir sosyal ve ekonomik bağlama entegre edilmesi ve çeşitli öğrenci ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verecek politikaların geliştirilmesi de önemlidir. 1990'ların ortalarından beri Avrupa'daki eğitimi ve dünyanın geri kalanının sistemlerinin karşılaştırılmalarını sağlayan Bologna süreci başlatılmıştır. Sarbonne bildirisi (Avrupa Mimarlık Uyumu) ortak deklarasyonu yükseköğretim sistemi 25 Mayıs 1998. Sarbonne Üniversitesi 800. Kuruluş yıldönümünde Avrupa'daki büyük dördlünün yükseköğretim bakanları: Fransa, Almanya, Büyük Britanya ve İtalya. Bildirgenin söylemi, ortak Avrupa fikrini vurgulamaktır. İlk kez yükseköğretim alanı bünyesinde, öğrenci motivasyonu sağlamak, öğrenci ve akademisyenlerin sürekli gelişen kariyer ve eğitimi ile tanışma fırsatı sunmaktır. Daha sonra Bologna bildirgesi sürecin bir parçası oldu. Bologna sürecinin nihai amacı; Avrupa yükseköğrenimi kurmaktır. Bologna Deklarasyonu 25 ülkenin katılımı ile 19 Haziran 1999'da gerçekleşmiştir. Prag Zirvesi 33 ülkenin katılımıyla 18-19 Mayıs 2001'de gerçekleşmiştir. Bu zirveye Türkiye'de dâhil olmuştur. Prag tebliği farklı Avrupa topluluğuna başvuru yapar. Programlar yeni hareketlilik eylem planı oluşturmaktadır. Diğer nokta ise kalite güvencesidir. Ülkeler her seviyede modül, ders ve müfredat gelişimini artırmak, Avrupa içeriğiyle karşılıklı olarak tamamen ortak derece statüsü oluşturmaktadır. Hayat boyu öğrenmenin, rekabet gücünün zorluklarıyla yüzleşmek için stratejiler gereklidir. Daha sonraları 40 ülkenin katılımı ile 19-21 Eylül 2003'te Berlin Konferansı da süreci geliştirmiştir (Bünning, 2006).

Avrupalılar, Roma antlaşması ile mesleki eğitimde 5 ana hedef belirlemişlerdir. Bunlar;

- Çok kültürlü ve çok dilli Avrupa,
- Mobil iş gücü,
- Herkes için eğitim veren Avrupa,
- Becerilerle dolu Avrupa,
- Dünyaya açık bir Avrupa,

Avrupa ülkeleri karşılıklı tanıma yoluyla nitelikli insan çalıştırma yoluna gitmiştir. Bir kişinin erken yaşta pratik yapma isteğini, herhangi bir ülkede özgürce bir yerde çalışma hakkını Roma Antlaşması sağlamaktadır. Bu şekilde sektörel direktifler ile hemşireler, doktorlar, veteriner hekimler ve bir dereceye kadar hukuk mesleği yararlanmaktadır (Collins, 1993). Avrupa'da, toplumun refah seviyesinde mesleklerin önemi büyüktür. Kamu sektörü ihtiyaç duyduğu mesleki alanları kabul etmektedir. Toplumdaki savunmasız kişilere özen göstermek sivil toplum örgütleri için önemli olmuştur. Buna yönelik olarak özellikle genç çocuklara mesleki eğitim kazandırmak amaçlanmıştır. Bazı ülkeler, özellikle Norveç ve İsveç, meslek eğitiminin akademik sürüklenmesinin ön safalarında yer almaktadır. Ulusal eğitim ve İskandinav model kendi

içinde uluslararası ilgi görmüştür. Eğitim zorlukları bu modellerle aşılmaya çalışılmış, sosyal refahı sağlamayı amaçlamıştır (Smeby & Sutphen, 2015).

Meslek Öğrenimi için yeni eğitim zorlukları şu anda, öğrenmeye en iyi nasıl yardımcı olunacağına dair düşünmeye artan bir ilgi var. Dünya çapında üniversitelerde profesyonel meslekler için artan bu ilgi, yükseköğretim kurumlarında programlarına yansımaktadır. Yükseköğretim programları çağın gereksinimlerine uygun programları iş kapasitelerine göre ayarlamalı ve etkili bir çözüm bulmaları gerekmektedir. Mesleğe geçişlerde tüm programlar yumuşak bir geçiş sağlamalıdır. Öğrenciler meslek programlarından mezun olduktan sonra sorunsuz bir şekilde işe girmeleri sağlanmalıdır (Billett, Harteis, & Gruber, 2011).

Gelecek için yetenekli iş gücü temel eğitimlerin güçlenmesi gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Teknolojilerin gelişimi, yeni endüstrilerin ortaya çıkışı, yeni meslek dallarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Teknolojik değişim, uluslararası rekabet gücü ve sosyal düzen üzerine, iş kaybı korkusundan yeni istihdam türlerine geçit açılmaktadır. Gençlerin geleneksel, tam zamanlı, ücretli istihdamı ülkelerin gelecekteki istihdam model, eğitim ve öğretimin yeni bir yöne ihtiyacı olduğunu belirtir. Bunun için eğitim belirli bir mesleğin ve hatta meslek grupların yerini almaktadır. Genelleştirilebilir beceriler veya genel aktarılabilir eğitim için stratejiler oluşturulması gerekmektedir. OECD ülkelerinin birçoğunda yaşanan iş gücü ve sınırlı iş yeri deneyimi öğretmen ve eğitmen işgücüne bağlı farklı sorunlar oluşturmaktadır. Değişen işgücünü eğitecek meslek öğretmen ve eğitmen kıtlığı ve yaşanan işgücü ciddi sorun oluşturmaktadır. Örneğin İsveç'te lise okullarının yarısından fazlası 50 yaş üzerindedir. Yaşlanan meslek eğitimi ve öğretimi işgücü Avustralya'da da büyük bir sorundur. Diğer bir zorluk meslek eğitim ve öğretim kurumlarının hızla değişen gelişmelere aşına olmasıdır. ABD'deki kanıtlar ilgili iş deneyimine sahip olmanın özellikle acemi öğretmenler ve eğitmenler için yararlıdır, çünkü onlara öğretme konusunda güvenini artırmaktadır. Ancak belirli bir eşik seviyenin üzerindeki iş yeri deneyiminin daha fazla öğretim etkinliği üzerinde olumlu etki yarattığı söylenebilir. Bilgi ve becerileri korumak mesleki eğitim ve öğretim kurumlarındaki öğretmenler ve eğitmenlerin güncel bir sorundur (Pilz, 2012).

2012 yılında, OECD ülkelerin üçte birinden fazlasında, tüm lise öğrencilerinin yarısından fazlası meslek öncesi veya meslek programlarına katıldı. Ancak bu öğrencilerin % 30'undan azı iş temelli öğrenmeyi gerçekleştirebildi. Yerleşik ve yüksek kaliteli meslek ve çıraklık programları olan ülkeler, gelişmiş genç istihdam fırsatları oluşturabildi. Ancak, birçok OECD ülkesinde gençlerin payı ne istihdam edilmiş ne de eğitim veya öğretimde genel programlardan mezun olan öğrencilere göre yükseköğretime geçebilmiştir. Dahası, ileri eğitime kaydolma olasılıkları neredeyse beş kat daha azdır (Oecd, 2020).

Sonuç olarak, eğitim sistemleri dünyanın dört bir yanındaki toplumlar için hayati bir öneme sahiptir. Eğitim, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine ve toplumda daha iyi bir gelecek oluşturmalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, eğitim sistemlerinin sürekli olarak iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, hepimizin ortak sorumluluğudur.

Meslek Liselerinin Gelişimi

Osmanlı döneminde Ahi Teşkilatı ve Loncalar meslek eğitimi veren kuruluşlar olarak gösterilmektedir. Çıraklık eğitimi ön planda tutan bu sistem daha çok yaygın eğitim olarak değerlendirilmektedir. Örgün eğitim için kurulan okullar daha çok meslek okulları niteliği taşıdığından, gerçek anlamda örgün eğitime

Cumhuriyet döneminde geçilmektedir. Mevcut teknik eğitim Cumhuriyet ile birlikte 1927 yılında Millî Eğitim Bakanlığına devredilmektedir. Eğitim uzmanlarının destekleriyle teknik eğitim sistemi oluşturulmaya çalışılmaktadır.

1939 yılında dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in mesleki eğitime verdiği önem ve bakış açısı, 1941 yılında bakanlık içinde Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmaktadır.

1923-1940 yılları mesleki eğitimin kuruluşu, 1940-1950 yılları da gelişme ve yayılma yılları olarak kabul edilmektedir.

1974-1979 yılları arasında teknik lise, endüstri meslek liseleri ve okul-sanayi iş birliği ortaklaşa eğitim veren okullar faaliyetlerine başlamaktadır.

1986 yılında 3308 sayılı çıraklık ve meslek eğitim kanunu yürürlüğe girmektedir (Kocabaş, 2011).

1992 yılında, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri ile sistem yapılandırılmaktadır.

2011 yılında 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM), yaygın meslekî eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) bünyesinde toplanmıştır (Cumhurbaşkanlığı, 2020).

Kız Teknik ve Meslek Liseleri

Dünyada erkek egemenliğinin ön planda olması kızları ihmal ederek aynı zamanda kadın sorusunu da gündeme getirmiştir. Kadın ne olmalı? Okulların gençleri nasıl hazırlaması gerektiğine dair tartışmalar gelecekte kadınların yeri ve toplumsal cinsiyet konusunda çok çeşitli tartışmalara sahne olmaktadır. Kadınlar için ev ekonomisine katkı sağlayacak arayışlar, yeni ticaret anlayışında kurumsal kapitalizmin cinsiyet eşitsizliğini düzeltme çabalarını ortaya çıkarmaktadır. Politikacılar ve sosyal reformcular, mesleki arzu, meslek hayatında eşit derecede yer alma çabaları, derin sorunları ve ilgili tartışmaları ortaya çıkarmaktadır. Kızların ev dışında veya mesleki işlerde çalıştırılabilme durumu, ekonomik, politik ve sosyal ilişkiler üzerine canlı ve yoğun bir tartışma oluşturmaktadır. Kadın sorusu, onların meslek hayatındaki rollerini, psikolojik, entelektüel ve fiziksel yeteneklerini de ortaya çıkarmaktadır. Genç kadınların iş yerlerinde gözle görülür şekilde artan varlığı, bir kadının yerinin ev olduğu efsanesini bozmakta, artık kadınların meslek hayatında yer alması gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Kadınları mesleki eğitimin vazgeçilmez, önemli bir parçası haline getirmektedir (Powers, 2012). Cumhuriyet dönemi kız teknik ve meslek liseleri; kadınları iyi bir anne ve ev hanımı olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Değişen dünya koşulları ile birlikte bu okulların da amacı değişmiş, bu okullarda Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda daha nitelikli ve donanımlı kadınlar yetiştirmeye başlanmıştır. Kız teknik öğretim okulları, Atatürk devrimlerinin toplumda benimsenmesinde, aydın Türk kadınına yetiştirmede çok önemli görevler üslenmiştir. Gelişen teknolojiye toplumumuzun daha kolay ve hızlı uyum sağlamasında aydın Türk kadınının önemli katkıları olmuştur. 1927 yılında ilk kız teknik okulları faaliyete geçirilmiştir. Aynı yıl Ankara'da, ilkokula dayalı 5 yıl süreli, kız öğrencileri becerili donanımlı bir birey olarak yetiştirmeyi amaçlayan İsmet Paşa Kız Enstitüsü ve aynı yıl açılan İstanbul Kadıköy Kız Enstitüsü yatılı okulları olmuştur. 1928 yılında Atatürk'ün liderliğinde harf inkılabından sonra Millet Mektepleri açılmaktadır. Cumhuriyet döneminde kız teknik öğretimle ilgili ilk çalışmalar 1928 yılında başlamıştır. Önce ortaokul

düzeyine getirilmiş, buna uygun yeni dersler eklenmiştir. 1928-1929 öğretim yılında ayrıca; Türk kadınının kişiliğinin, ev aile düzeninin geliştirilmesinde büyük hizmetleri olan ve akşam saatlerinde eğitim-öğretim veren “Akşam Kız Sanat Okulları”nın ilki İstanbul’da açılmıştır. Bu okullarda iki yıl süreli kurslarla çeşitli alanlarda eğitim yapılmıştır. 1929 yılında İstanbul Beyoğlu’nda “Terzilik Okulu” açılmış ve azınlıkların mesleği haline gelen terzilik Türklerin de sahiplenmeleri hedeflenmiştir. Aynı yılda meslek okullarının bulunduğu illerin bütçesinden ayrılacak ödenekten giderlerin karşılanması, bu okulların dengeli olarak geliştirilmesi, öğrencilerin yemeklerinin düzenli ve devamlı verilmesi, öğretmenlerin maaşlarının ödenebilmesi amacıyla devlet bütçesinden yardım alınması sağlanmıştır. Bütün illerde mesleki ve teknik eğitimin gelişmesine katkıda bulunulmuştur. 1929-1930 öğretim yılında kız enstitülerinin birinci sınıflarında hayvanat, Nebahat, taziyat isimli fen bilgisi dersleri, Türkçe, tarih, coğrafya, matematik gibi genel bilgi derslerinin yanı sıra çocuk bakımı, bıçkı-dikiş, nakış dersleri verilmiştir. 1933-1934 yılında kız enstitülerinde öğretim programında değişikliğe gidilerek moda-çiçek ve bıçkı-dikiş meslek dalı uygulamaya konulmuştur. Kız enstitülerinin bu tarihi gelişiminin yanı sıra, kız sanat okulları, olgunlaşma enstitüleri, ilçe ve köy gezici kadın kursları da çeşitli yaş ve sosyal seviyede bulunan genç kız ve kadınların devam edeceği eğitim kurumları olarak aynı gelişmeyi takip etti. Böylece yurdumuzda sayıları her yıl hızla artan bu okullar, Cumhuriyet devrinde kazandıkları nitelik ve önemle Türk toplum hayatındaki gelişmenin ana kaynağı olmuştur. 1935-1936 yıllarında kız enstitülerine ortaokul mezunu öğrencilerin alınması kararlaştırılmış, iki yıl öğretime sahip “Özel Bölüm” açılmıştır. 1938-1939 öğretim yılında, kız teknik öğretim okullarının gelişmeleri paralelinde, kırsal kesimde yaşayan genç kız ve kadınlara eğitim-öğretim hizmetleri götürmek amacıyla, ilk “Köy Kadınları Gezici Kursu”, 45 öğrenci ile Bursa’nın Gürsu ilçesinde faaliyete geçirilmiştir. 1946-1947 öğretim yılında, kız teknik olgunlaşma enstitülerinin ilki İstanbul Beyoğlu’nda, kız enstitülerinden mezun olanların ihtisaslaşmasını sağlamak amacıyla açılmıştır. 1958-1959 öğretim yılında ilkökula dayalı, üç yıl süreli kız sanat ortaokulları, kız enstitülerine bağlı olarak faaliyete geçirilmiştir. 1963-1964 öğretim yılına kadar beş yıl esas ve ortaokuldan sonra iki yıl özel bölümle faaliyetini sürdüren kız enstitüleri üç yıla çıkarılmış, meslek bölümü tercihleri uygulamaya konulmuştur. Böylece kız enstitüleri yıllarca takip ettiği iyi vatandaş ve iyi ev kadını yetiştirme amacına, iyi meslek kadını yetiştirme amacını da eklemiştir. Çocuk gelişimi bölümüne çocukları ilkökula hazırlamak için uygulama ana sınıfı açılmıştır. 1967-1968 yıllarında Akşam Kız Sanat okullarının ismi, “Pratik Kız Sanat Okulu” olarak değiştirilmiştir. Öğretim programları bireylerin ihtiyacını karşılayacak şekilde, kısa süreli birbirine dayalı kurslar halinde düzenlenmiştir. Kız enstitüleri, (özel bölümleri) 1963–1964 eğitim-öğretim yılında ortaokuldan sonra öğrenim süresi üç yıl olan Meslek Okulları adını almış, 1973–1974 yılında kız meslek lisesi olarak adlandırılmıştır. Bu okullar, ortaokuldan sonra öğretim süresi üç yıl olan iş alanlarına orta düzeyde meslek elamanı yetiştirmeyi amaçlayan meslek okullarıydı. Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi, okul-sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi amacıyla Adana ilinde Sabancı A.Ş. ile yapılan protokol gereği 1976’da açılmıştır. Okul, 1983-1984 yıllarında ise Anadolu Meslek Lisesi’ne çevrilmiş, yabancı dil ağırlıklı öğretime ve erkek öğrenci kabul etmeye başlamıştır. 2014’ten sonra Sabancı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir (Parlar, Bayraktar, Demir, & Bali, 2018). Kız Teknik Okulları, ilköğretimden sonra dört yıl öğrenim veren okullardır. Bu okullarda ortaöğretim kurumlarının 9. Sınıfında yer alan ve gerekli şartları taşıyan öğrenciler öğrenim görebilmekteydi. Teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran bu okullar, öğrenciyi, hayata, mesleğe ve yükseköğretime hazırlamaktadır (Mtegm, 2019).

Türkiye'deki Grafik Bölümlerinin Gelişimi ve Grafik Eğitimi

Türkiye'de grafik bölümlerinin gelişimi son yıllarda oldukça hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Grafik tasarım, görsel iletişim ve sanatın bir kombinasyonu olan bir alandır ve günümüzde hem dijital platformlarda hem de basılı medyada büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle, grafik tasarıma olan talep de her geçen gün artmaktadır. Türkiye'de grafik tasarım eğitimi genellikle güzel sanatlar fakültelerinde veya meslek yüksekokullarında verilmektedir. Bu bölümlerde öğrencilere temel sanat eğitimi, renk teorisi, tipografi, illüstrasyon, animasyon ve dijital tasarım gibi konularda dersler verilmektedir. Ayrıca, öğrenciler genellikle staj yaparak sektörde deneyim kazanma fırsatı bulmaktadırlar. Grafik tasarım bölümleri, öğrencilere teknik beceriler kazandırmakla birlikte, yaratıcılıklarını geliştirmeleri için de fırsatlar sunmaktadır. Öğrenciler projeler üzerinde çalışarak kendi tarzlarını keşfeder ve profesyonel bir portföy oluştururlar. Ayrıca, sektördeki yenilikleri takip etmek ve teknolojiyi yakından izlemek de önemli bir beceridir. Türkiye'de grafik tasarım sektörü hızla büyümekte ve birçok farklı sektörde ihtiyaç duyulan bir alandır. Bu nedenle, grafik tasarım bölümlerinden mezun olan öğrenciler genellikle reklam ajansları, medya kuruluşları, tasarım stüdyoları veya kendi işlerini kurmak gibi farklı kariyer olanaklarına sahiptirler.

Grafik çizgilerin disipline edilmiş biçimi olarak tanımlanmaktadır. Grafik tasarım birçok farklı yönü ve unsuru barındırmaktadır. Yaratıcı bir anlayış olarak diğer alanlarla da ilgilenmek için sürekli bir nedeni bulunmaktadır. Grafik, bilgi alışverişi ve bilginin değiş tokuşu olarak tanımlanmaktadır (Becer, 2011 ss. 28-32). Grafik Sanatlar: tasarım fikirleri, kavramları ve metinleri görsel olarak ilgi çekici bir şekilde mesajı iletme için görüntüler, elektronik veya basılı olarak sunma işlemi olarak tanımlanmaktadır. Grafik sanatı baskı yönüyle diğer dallardan ayrılmaktadır. Grafik tasarımlar amblem, logo, afiş, broşür etiket vb. tasarımın konusunu teşkil etmektedir. Oldukça geniş bir alana sahip olan grafik tasarım bir mesaj verme niteliği taşımaktadır. 15 ve 16. Yüzyıllarda baskı teknikleri ile yapılan örnekler grafik tasarımın başlangıcı olarak kabul görmektedir. 18.yüzyılda baskı tekniklerinin gelişmesine ek olarak asıl 19. Yüzyılda bugünün grafik sanatının doğuşu gerçekleştiği düşünülmektedir. Grafik sanatlarının çok yönlü oluşu onu bugüne kadar en çok etkilenen sanat dalları arasına yerleştirmektedir (Meb, 2020).

Sonuç olarak, Türkiye'deki grafik bölümleri hem eğitim kalitesi hem de sektördeki fırsatlar açısından oldukça önemli bir konumdadır. Öğrencilere yaratıcı düşünme becerileri kazandırarak, sektörde başarılı bir kariyer yapmaları için gerekli olan temeli sağlamaktadırlar. Bu nedenle, grafik tasarım alanına ilgi duyan gençler için, Türkiye'deki grafik bölümleri oldukça cazip bir seçenektir.

Türkiye'deki Kız Meslek Liselerinin Gelişimi

Türkiye'de kız meslek liseleri, kız öğrencilere mesleki eğitim ve beceriler kazandırmayı amaçlayan okul türleridir. Bu okullarda genelde, kız öğrencilere hem teorik bilgi hem de pratik beceriler öğretilir ve kızların istedikleri meslek dalında kendilerini geliştirmeleri sağlanır. Bu makalede Türkiye'deki kız meslek liseleri hakkında genel bilgiler verilecek ve bu okulların önemi ve avantajları ele alınacaktır. Türkiye'de kız meslek liseleri, kız öğrencilere çeşitli meslek dallarında eğitim imkanı sunmaktadır. Bu okullarda, kız öğrenciler genellikle meslek liselerinde olduğu gibi meslek dersleri yanı sıra genel dersler de almaktadırlar. Ancak, kız meslek liselerinde daha çok kız öğrencilere yönelik meslek dallarında eğitim verilmektedir. Kız meslek liselerinde genellikle şu alanlarda eğitim verilmektedir: güzellik ve saç bakımı, tekstil ve moda, mutfak/servis ve yiyecek içecek hizmetleri, sağlık hizmetleri, bakım ve yaşlı hizmetleri gibi alanlarda eğitim verilmektedir. Bu alanlarda eğitim alan kız öğrenciler, mezun olduktan sonra ilgili meslek dallarında

çalışma imkanı bulabilmektedirler. Kız meslek liseleri, kız öğrencilere mesleki eğitim imkanı sağlamasının yanı sıra pek çok avantaj da sunmaktadır. Bu okullarda öğrencilerin kişisel ve mesleki becerileri geliştirilir, pratik eğitimlerle iş hayatına daha hazırlıklı bir şekilde adım atmaları sağlanır. Ayrıca kız meslek liseleri, kız öğrencilere kendi hayallerini gerçekleştirmeleri için bir fırsat sunar ve kadınların iş hayatında daha etkin bir şekilde yer almalarına destek olur.

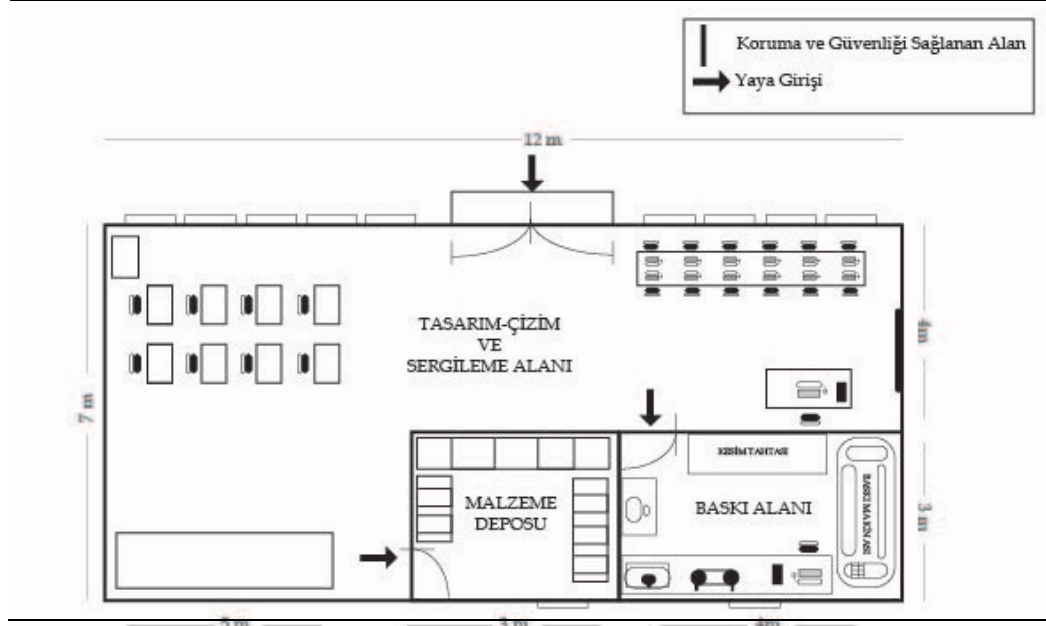
Sonuç olarak, Türkiye'deki kız meslek liseleri, kız öğrencilere mesleki eğitim ve beceriler kazandırmak için önemli bir rol oynamaktadır. Bu okullar, kız öğrencilere kendi alanlarında yetkin ve başarılı bireyler olmaları için gerekli desteği sağlar ve onlara iş hayatında başarılı olmaları için gerekli donanımı sunar. Bu nedenle, kız meslek liseleri genç kızların meslek hayatlarında kendilerine güvenmeleri ve başarılı olmaları için önemli bir adımdır.

Kız Meslek Liselerinin Ajans Deneyimleri

Kız meslek liseleri, genellikle kadın öğrencilerin meslek edinmelerine yönelik eğitim veren okullardır ve genellikle geleneksel kadın mesleklerinde eğitim verirler. Ancak günümüzde kız meslek liseleri, öğrencilerine daha geniş bir yelpazede beceri ve deneyim kazandırmak amacıyla çeşitli ajans deneyimleri sunmaktadır. Ajans deneyimi, öğrencilere gerçek dünya deneyimi kazandıran ve kariyerlerinde avantaj sağlayan bir uygulamadır. Kız meslek liseleri öğrencileri, çeşitli ajanslarda staj yaparak mesleklerini daha iyi anlama ve uygulamalı deneyim kazanma fırsatı bulurlar. Bu deneyimler, öğrencilerin kendi güçlü yönlerini keşfetmelerine ve meslek seçimi konusunda daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olabilir. Ajans deneyimleri aynı zamanda öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine, profesyonel ağlarını genişletmelerine ve iş dünyasındaki işleyişi öğrenmelerine de katkı sağlar. Bu deneyimler, öğrencilerin özgüvenlerini artırabilir ve kariyer hedeflerine ulaşmak için gerekli adımları atmalarına yardımcı olabilir.

Okul Ajans Kurma Aşamaları

Geleneksel öğrenme modelindeki müfredata bağlı bir süreci işletmenin yanı sıra öğrenci merkezli öğrenmenin de sağlanması gerekmektedir. Değişen teknolojilere bağlı olarak dinamik öğrenme modeli ile öğrenciler; yaparak, deneyerek, müzakere ederek öğrenme sürecini gerçekleştirecektir. Öğrencilere verilen ödevler not alma amaçlı değil, aktiviteler şeklinde verilip öğrenciler pasif durumdan aktif duruma geçirilmelidir (Runney, 2019). İş yerinde öğrenilen bilgilerin neye ve kime göre doğru olduğu tartışılan bir konudur. İş yerinde öğrenme, çalışanların birbiriyle etkileşimine bağlı olarak değiştiği söylenebilir. Bireylerin çeşitli istekleri ve amaçları çalışma ortamındaki öğrenmeyi etkilemektedir. Bu öğrenme, çalışanların kişisel amaçlarına göre değişmektedir. Kişisel ilgilere göre değişen öğrenme biçimleri, analiz eden birimlerin bakış açılarından da kaynaklanabilmektedir. Kimileri uzmanlaşma ve inanmanın birey üzerinde öğrenme gerçekleştirdiğinden, kimileri ise sistem üzerinden sosyal öğrenme süreçlerini ve grup içinde pratiklerde ortaya çıkan değişimden bahsetmektedir. İşyerinde öğrenme modelleri birbiriyle bağdaştırılamaz ve tek bir model olarak kabul edilemez (Fenwick, 2016).

Şekil 1 : Grafik Atölye-Ajans Planı (Ordu BMTAL).

Ordu ili Boztepe MTAL Grafik ve Fotoğraf Alanı Grafik Dalı, 2017 yılına kadar sınıf ortamlarında daha çok bilgiye ve el becerilerine dayalı fakat uygulamaların ödev niteliğinde olduğu bir yöntem izlemekteydi. Bu geleneksel öğrenme modeli profesyonel ajansların beklentilerine ve iş disiplinlerine uyumlu değildi. Öğrencilerin kendine güvensiz bir şekilde mezun oluşunu engellemek ve çağın gereksinimlerine her açıdan hazır bireyler yetiştirmek için ajans niteliği taşıyan çalışma ortamının, okulda oluşturulmasının gerekli olduğuna karar verildi. Ajans için gerekli ortamın sağlanabilmesi, alınması gereken ekipmanların tespit edilmesi için hazırlıklara başlandı. Kurulacak ajansın çalışma prensipleri ve iş kapasitesi belirlenirken iş dünyasında faaliyet gösteren Profesyonel ajanslar örnek alındı. Bu ajanslarda iş yelpazesinin çok geniş olması kuracağımız okul ajans standartlarını belirlenmesinde ölçü oldu. Başlangıç olarak sadece okulların ihtiyacının karşılanması düşünüldü. Bu kapsamda okulların en çok ihtiyaç duyduğu; plaket, madalya, tişört baskı, kupa bardak baskı, kalem baskı, çeşitli çerçeve, anahtarlık vb. ürünler olduğu tespit edildi. Ordu, Giresun, Samsun illerindeki iş yerlerine ürün tespit amaçlı ziyaretler yapıldı. Süblimasyon baskının özellikleri, baskıya uygun makineler ve teçhizatın alımı, baskıda kullanılacak ürünlerin ham madde özellikleri ve maliyetleri için İnternet üzerinden bir dizi araştırma yapıldı. Bu araştırmalarda yapılan görüşmeler ve tespitlerden sonra çıkan maliyetler ile okulun bu alana yatırım yapabilecek bütçesinin yeterli olmadığı görüldü. Kurulacak olan ajansa mevcut imkânlar çerçevesinde küçük çaplı makineler ile başlangıç yapılması, işlerin ilerleme durumu gözden geçirilerek kapasitenin artırılması ve ilgili makinelerin alınmasına karar verildi. Ajans yeri için nemden uzak, makinelerin ve yapılan işlerin taşınmasında kolaylık sağlayacak aynı zamanda baskı sırasında oluşacak kokunun ve gürültünün diğer sınıflara rahatsızlık vermemesi için uygun alan tespiti yapıldı.

Daha sonra ajansta çalışacak öğrenci grubu oluşturuldu. 12 kişiden oluşan bu grubu alan seçimini yeni yapmış 10. sınıf öğrencileri oluşturuyordu. Ayrıca ilgili bölümün 11 ve 12. Sınıf öğrencilerinin de ajansın çalışma sürecinde etkili olması ve bu çalışmalardan yararlanması kararlaştırıldı.

Görsel 1: Öğrencilerin okul ajans deneyimleri ve ürünler (Boztepe MTAL Arşiv, 2020).

Bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrenciler mezun olana kadar geçen sürede ajanstaki gelişimleri takip edilecektir. Böylece alan becerilerinin eksik yönleri ajans çalışmaları ile giderilerek öğrencilerin nitelikleri artırılması hedeflenecektir. Bu kapsamda Grafik dalı öğrencilerine profesyonel ajanslarda çalışma ortamlarının nasıl olduğu, ne tür işler yaptıkları ve tasarımcıların hangi programlara hâkim olmaları gerektiği belirtildi. Kurulan ajans ile öğrencilere bilgi, beceri, iş bölümlerinin farkında olmaları ve sorumluluk almaları öğretildi. Ayrıca öğrencilere sorun yerine çözüm odaklı davranmaları, ekip çalışmalarına uyumlu hareket edebilme becerilerini kazanmalarının temelleri verildi. Öğrencilerden gönüllülük esasına dikkat edilerek ailelerinden gerekli onaylar alınıp bankalardan hesap açıldı ve öğrencilere döner sermaye yönetmeliğince üretimlerden elde ettikleri kazançlar hesaplarına yatırıldı.

Sonuç olarak, kız meslek liselerinin ajans deneyimi sunmaları, öğrencilerin kariyerleri için önemli bir avantaj sağlayabilir. Bu deneyimler, öğrencilerin mesleklerini daha iyi anlamalarına ve kendilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle, kız meslek liseleri öğrencilerine ajans deneyimi fırsatları sunarak onların mesleki gelişimlerine katkıda bulunabilirler.

Sonuç

Eğitim ve eğitim kurumlarının işlevleri, bireylerin yaşamlarında önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim, bireylerin bilgi ve becerilerini artırmalarına yardımcı olurken aynı zamanda onların kişisel ve sosyal gelişimlerine de katkıda bulunmaktadır. Eğitim kurumları ise bu süreci yönetirken öğrencilere çeşitli imkanlar sunarlar ve onların potansiyellerini keşfetmelerine yardımcı olurlar. Eğitim ve eğitim kurumlarının işlevleri, toplumun gelişimine ve ilerlemesine önemli bir katkıda bulunmaktadır.

Bir kurumda, bir ortamda veya durumdaki sorunları ortaya koymak, bunlara çözüm önerileri üretme amacı taşıyan eylem araştırmaları, nitel araştırmalar içinde önemli yer tutar. Özellikle özgürleştirici eylem araştırmaları, kişisel gelişimi artırmada büyük görevler üstlenmiştir. Bireyin uygulama sürecini sorun olarak kabul eden ve bu aşamalarda yaşanan sorunları eleştirel bir gözle ortaya koyan eylem araştırmaları, kişilerin mesleki bilgilerini zenginleştirici ve geliştirici bir yapıya sahiptir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Bu araştırmada meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin ajans deneyimleri 2017-2018 eğitim öğretim yılı başlangıç alınarak gözlemlenmiş; sistemin sorunlu yönleri, başarıları ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Ajans çalışmalarında alınan siparişler, ürünün tasarım ve teslim edilme sürecine kadar öğrencileri zorlamıştır. Sipariş verenlerin istekleri öğrencileri yaratıcı tasarım yapabilmeye yönlendirmiş bu da öğrencilerin kapasitelerin üzerine çıkmalarını gerektirmiştir. Bazı katılımcılar deneyimlerini; “Bilgisayar programlarından birkaçını öğrendim.”, “Bilgisayarda tasarım olarak ilerledik.” şeklinde ifade etmiştir. Bu ifadeler onların bilgisayar programlarını tasarım yapabilecek kadar öğrenme becerileri kazandıklarını göstermiştir.

Öğrencilerin okulda öğrendikleri teorik bilgileri pratiğe dönüştürme ile ilgili ilk yer son sınıfta staj yaptıkları ajanslardır. Okul ajans çalışmalarına katıldıktan sonra dış ajans çalışmalarında staja giden öğrencilerin kendilerini bilgi, birikim ve donanım yönünden fazlasıyla hazır hissettiği dile getirilmiştir. Okul ajans deneyimlerini staj ortamında değerlendiren katılımcılardan 8 kişi olumlu olarak etkilendiğini belirtirken, diğer 2 kişi ise alan dışı staj yaptığı için deneyimleyemediğinden olumlu dönüş yapmamıştır. Söz konusu öğrencilerin staj yaptıkları yerlerin alana uygun olmayışı, sektöre uygun stajın yapılmaması öğrencilere deneyimlerini kullanma imkânı vermemiştir. Katılımcıların ikisi “Staj yaptığım yer okulda öğrendiğim bilgileri kullanabileceğim bir yer değildi, o yüzden bana çok katkı sağlamadı.” şeklinde ifadeler kullanmıştır.

Okullar, meslek alanlarına uygun sektörlerle sürekli iletişim içinde olmalı, sektörde uzman kişilerce öğrencilerin gelişimi takip edilmelidir. Öğrencilerin popüler bölüm seçmeleri değil, severek çalışacakları meslekler ile ilgili bölüm seçmeleri sağlanmalıdır. Okullar, öğrencilere meslek alanlarına uygun staj yerleri belirlemeli ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacak tedbirleri almalıdır. Orta öğretimde meslek eğitiminin iyileştirilmesi için yüksek nitelikli öğretmenler yetiştirilmeli ve temel becerilere sahip olmayan öğrencilere yönelik daha kişiselleştirilmiş destek sağlanmalıdır. Eğitim ve öğretimi pratik çalışmalarla birleştiren öğretmenlere meslek dışında gerekirse maddi açıdan tatmin edici daha fazla ödeme yapılmalıdır.

Tüm iş yerleri için çalışma programlarına uygun pedagojik yeterliliğe sahip iş yeri eğitmenleri sağlanmalıdır. Öğretmenler arasında iş-okul temelli daha yakın doğru etkileşim sağlanmalıdır. Ortaokullardaki rehberlik hizmetleri ile ebeveynlere ve öğrencilere daha iyi mesleki bilgilendirme yapılmalıdır. Temel beceri eğitiminin güçlendirilmesi için çıraklık avantajı kullanılmalıdır. Temel beceri sorunları olan kişileri belirlemek ve onları eğitmek için bölgesel kamu personellerine rehberlik hizmeti uygulanmalıdır. Meslek eğitiminin finansman ve yönetiminin basitleştirilmesi gerekmektedir. Büyük ölçekli eğitim programlarının geliştirilmesinde hangi faktörlerin başrol oynayacağını netleştirilmesi ve bunun hazırlanması sağlanmalıdır. Özellikle çıraklık durumunda bölgeler ile ilgili fonlar üzerinde kontrol sağlanmalıdır. Mesleki eğitimlerde finansman gelirlerinde kademeli olarak vergilerde düzenlemeler yapılmalıdır. Eğitim sağlayıcılarının kalitesi hakkındaki bilgiler geliştirilmelidir. Stajyer rehberliğini koordine etmek için yeterli kapasitede finansman sağlanmalıdır (Brandt, 2015).

Öğrencilerin istihdamına katkı sağlayacak uygulama alanları çoğaltılmalı ve sektörle bağlantılı güncellemeler yapılmalıdır. Meslek liselerinde okuyan öğrencilerin alan ile ilgili çalışmalara erken başlamalı ve öğrencilerin maddi gelir elde ederek mesleğe bağlılığı artırmalıdır. Öğrencilerin okudukları alanlara uygun becerileri sağlamak için sektör çalışanlarının deneyimlerinden faydalanılmalıdır. Sektör ve okul protokolleri artırılmalı, mezun olan öğrencilere iş alanları yaratılmalıdır. Meslek liseleri bulunduğu yörenin özelliklerine uygun ürünler tasarlamalı ve geliştirmelidir. Genç bir nüfusa sahip ülkemizde meslek liseleri teknolojinin imkânlarından yararlanmalı, ekonomiye katkı sağlayacak projelere imza atmalıdır. Bütün bunların nitelikli ara eleman yetiştirmenin yanı sıra işe yaradığını hisseden ve çevresi ile barışık, üretken, bireylerin yetişmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, A., & Ercan, H. (2002). Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu. Ankara: Türkiye Ulusal Gözlemevi.
- Arslanoğlu, Ş. (2012). Meslek lisesi öğrencilerinin okulların mesleğe hazırlama ve işe yerleştirme performansı algıları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aykaç, N. (2002, Eylül 25). Türkiye'de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim. 2020 tarihinde Milli Eğitim Dergisi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/155-156/aykac.htm
- Başaran, İ. E. (1989). Eğitime Giriş. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Batı, U. (2016). Reklamın Dili (4 b.). İstanbul: Alfa.
- Becer, E. (2011 ss. 28-32). İletişim ve Grafik Tasarım. Ankara: Dost.
- Bergseng, B., Degler, E., & Lüthi, S. (2019). Unlocking the Potential of Migrants in Germany. Paris: Oecd.
- Billett, S., Harteis, C., & Gruber, H. (2011). Professional and Practice-based Learning. New York: Springer.
- Brandt, N. (2015). Vocational training and adult learning for better skills in France. Paris: Oecd.

- Bünning, F. (2006). *The Transformation of Vocational Education and Training (VET) in the Baltic States (Cilt 4)*. Dordrech: Springer.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cafoğlu, Z. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Calder, J., & McCollum, A. (1998). *Open and Flexible Learning in Vocational Education and Training (1 b.)*. Londra: Routledge.
- Cedefop, E. C. (2011). *Learning while working: success stories on workplace learning in Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Union. <http://hdl.voced.edu.au/10707/3317>.
- Collins, H. (1993). *European Vocational Education Systems*. New York: Routledge.
- Cumhurbaşkanlığı, T. (2020, Kasım 20). T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari Başkanlığı, Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü. Mevzuat Bilgi Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=652&MevzuatTur=4&MevzuatTertip=5>
- Ekşioğlu, S., & Taşpınar, M. (2019, Aralık 17). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Ortaöğretimin Gelişimi. *Özgün Araştırma Makalesi*, s. 614-627. doi:10.19126/suje.657776
- Erdal Toprakçı, A. Ü. (2005). *Eğitim Üzerine*. Ankara: Ütopya.
- Fazekas, M., & Litjens, I. (2015). *Learning Beyond School: Synthesis Report*. Pars: Oecd Yayınları. <http://dx.do-.org/10.1787/9789264230408-fr>
- Fenwick, T. (2016). *İşyerinde Öğrenme:Yeni Eğilimler ve Perspektifler (Workplace Learning: Emerging Trends and New Perspectives)*. (R. Bozer, Dü.) *Eğitim Bilim Toplum*, 133.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pagem Akademi.
- Fidan, N., & Erden, M. (1986). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Fidan, N., & Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş*. Ankara: Alkım.
- Guile, D., & Unwin, L. (2019). *The Wiley Handbook of Vocational Education and Training*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Güven, İ. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Naturel.
- Kay, A. (2013). *This Is How to Get Your Next Job*. New York: Amacom.
- Kazu, Y., & Demirli, C. (2020, Aralık 18). Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki Gelişmeler. *Milli Eğitim Eğitim ve Sosyal Dergisi*: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim>

- Kocabaş, K. (2011). Aramızdan ayrılışının 50. Yılında Hasan Ali YÜCEL'den günümüze eğitim bilim kültür politikaları senpozyumu 2011, İzmir. Ankara: Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği.
- Marhuenda-Fluixá, F., Salvà, F., & Saurin, A. (2015). Uluslararası Mesleki Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi (IJRVET), 2, 137-151. doi:10.13152 / IJRVET.2.2.8
- Meb. (2014, Haziran 8). Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018. Ankara: Resmi Gazete. meb.gov.tr:
http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf
- Meb. (2018). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü. Ankara: Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi.
- Meb. (2019). Pisa 2018 Türkiye Ön Raporu. Milli Eğitim Bakanlığı. Erişim Tarihi: 24. 10. 2020: http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/03105347_PISA_2018_Turkiye_On_Raporu.pdf adresinden alındı
- Meb. (2020). Grafik ve Fotoğraf Avrupa Grafik Sanatı Tarihi. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi. Erişim Tarihi: 07. 11. 2020: http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Avrupa%20Grafik%20Sanat%C4%B1%20Tarihi.
- Meb. (2020). Mesleğim Hayatım. Mesleğimhayatım. Erişim Tarihi: 13. 04. 2020: <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/orgun-ogretim-kurumlari>
- Meb. (2020). Meslek Eba. Mesleki Ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 10. 10. 2020: <http://meslek.eba.gov.tr/upload/hdc/11/FOTOGRAFI.pdf>
- Meb. (2020). Mesleki ve Teknik Eğitim. Mesleki ve Teknik Eğitim Programlar ve Öğretim Matertalleri. Erişim Tarihi: 27. 11. 2020: <http://www.megep.meb.gov.tr/>
- Meb. (2020). Mesleki ve Teknik Eğitim. 2023 Eğitim Vizyonu. Erişim Tarihi: 19. 04. 2020: <http://2023vizyonu.meb.gov.tr>
- Meb. (2020). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020. Ankara: Resmi İstatistik Programı. http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=396
- Meb. (2020, Aralık 12). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. orgm.meb.gov.tr
- Meb. (2020). Özel Meslek Liseleri İçin Yeni Teşvik Alanları Belirlendi. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 28. 10. 2020: ookgm.meb.gov.tr
- Meb. (2020). Türkiye Mesleki Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı. Milli Eğitim Bakanlığı. Erişim Tarihi: 21. 03. 2020: <https://meb.gov.tr/>
- Moodie, G. F. (2008). From Vocational to Higher Education. New York: First.
- Moran, L., & Louse, G. (2004). Vocational Education And Training Through Open And Distance Learning (Cilt 5). ABD ve Kanada: Routledge.almer, Taylor & .rancis Group.

- Mtegm. (2019, Mart). Geçmişten Günümüze Fotoğraflarla Mesleki ve Teknik Eğitim. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. mtegm.meb.gov.tr
- Oecd. (2015). Learning Beyond School: Synthesis Report, OECD Reviews. Paris: Oecd. doi:http://dx.doi.org/10.1787/9789264230408-fr
- Oecd. (2020). Education Indicators in Focus. OECD org. Erişim Tarihi: 04. 11. 2020: http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/educationindicatorsinfocus.htm
- Oğuzhan, A. F. (1977). Çağdaş Eğitim. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Oliveira, J., & Rumble, G. (1992). Vocational Education at a Distance. Londra: Routledge.
- Öz-de-bir. (2005). Üç Ülkede Eğitim Sistemi ve Özel Dersaneler. Ankara: Özel Dersaneler Birliği Yayınları.
- Özdebir. (2005). Üç Ülkede Eğitim Sistemi ve Özel Dershaneler. Ankara: Dershaneler Birliği Derneği.
- Özkale, D. A. (1999). Ülkemizde Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. Adana: Kaplan Ofset.
- Pala, H. (2016). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Uygulama Staj Algılarının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Parlar, G., Bayraktar, F., Demir, T., & Bali, Y. (2018). Anılarda Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu. Ankara: Salmat Basım.
- Pilz, M. (2012). The Future of Vocational Education and Training in a Changing World. Wesbaden: Springer.
- Polat, S. (2014). Türkiye'nin 2023 Vizyonu ve Eğitimde "Orta Kalite Tuzağı". İstanbul: Seta Yayınları.
- Powers, J. B. (2012). The 'Girl Question' In Education. New York: Routledge.
- Pucel, D. J. (2013). Beyond Vocational Education. New York: Routledge.
- Runney, A. (2019). New Directions in Vocational Education. Londra: Routledge.
- Scott, J., Boylan, J., & Jungers, C. (2015). Practicum and Internship: Textbook and Resource Guide for Counseling and Psychotherapy . New York: Routledge.
- Smeby, J.-C., & Sutphen, M. (2015). Training from Professional to Professional. New York: Routledge.
- Soden, R. (1994). Teaching Problem Solving in Vocational Education. New York: Routledge.
- TDK. (2020). Türk Dil Kurumu. Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim Tarihi: 09. 11. 2020: https://sozluk.gov.tr/
- Tonguç, İ. H. (2000). Kitaplaşmamış Yazıları (Cilt II). Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı.

- Toprakçı, E. (2002). Eğitim Üzerine. Ankara: Ütopya.
- Tuzcu, T. İ. (2017). Grafik Tasarımda Bilgi Birikiminin İnovasyona Ve Sektöre Etkisi. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, 1663-1675. doi:10.7816/ulakbilge-05-16-06
- Türk, E. (2015). Türkiye Eğitim Sistemi Ve Ortaöğretim. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 07. 01. 2020: http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/13153013_tes_ve_ortayyretym_son10_2.pdf
- Türkoğlu, A. (1983). Fransa İsveç Romanya Eğitim Sistemleri. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Yazıcı, H., Türkmen, B., & Aşçı, Y. (2015). Dünyada Ve Türkiye De Mesleki Eğitim Ve Önemi. Presented at the 4th International Vocational Schools Symposium. Yalova.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, A. (2014). Disiplinlerarası İlişkilerin Grafik Tasarımı Eğitimi Sürecine Etkisi. Doktora Tezi. İstanbul: M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.